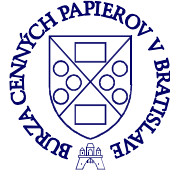

Seminár „Burzové obchody a ostatné cenné papiere v Európskej únii“

Justičná akadémia

Ing. Peter Šály

Pezinok, 25. Január 2011

Štruktúra trhu

- ⌘ **Organizovaný primárny trh** – ARDAL (ŠPP, SD)
- ⌘ **Sekundárny trh** – organizovaný - BCPB (akcie, PL, dlhopisy), OTC (regulované aj neregulované CP)
- ⌘ **C&S** – Centrálny depozitár cenných papierov SR - CDCP (centrálny register pre zaknihované a imobilizované CP, vedenie zoznamov akcionárov pre listinné CP, vedenie registrov emitenta)
- ⌘ **Dohľad** – NBS (od januára 2006)

Funkcie kapitálového trhu

- ⌘ Primárny trh
- ⌘ Sekundárny trh

Primárna funkcia trhu

- ⌘ Umiestňovanie emisií akcií a dlhopisov na kapitálovom trhu.
- ⌘ Získavanie kapitálu.
- ⌘ Otvorenie spoločnosti verejnosti.
- ⌘ Poskytovanie informácií o aktivitách spoločnosti.
- ⌘ Zverejňovanie hospodárskych výsledkov.

Sekundárna funkcia trhu

- ⌘ Obchodovanie s akciami, resp. iných CP na verejnom trhu.
- ⌘ Určovanie trhovej ceny spoločnosti na základe hodnoty akcie.
- ⌘ Možnosť predaja podielu v spoločnosti.
- ⌘ Možnosť ovládnutia spoločnosti.
- ⌘ Možnosť investovania do spoločnosti.

BURZA CENNÝCH PAPIEROV
Základné informácie

Zákon č. 429/2002 Z.z. o burze cenných papierov v znení neskorších predpisov

- ⌘ účinný od 1.9.2002
- ⌘ upravuje podmienky vzniku, postavenie, činnosť, skončenie činnosti burzy, obchodovanie s finančnými nástrojmi na regulovanom trhu burzy a mnohostrannom obchodnom systéme a dohľad nad činnosťou burzy a organizovaním mnohostranného obchodného systému burzy

Predmet činnosti...(1)

- ⌘ organizovanie regulovaného trhu vrátane podmieneného obchodovania pred vydaním CP a zabezpečovanie s tým súvisiacich činností
- ⌘ organizovanie mnohostranného obchodného systému (Multilateral Trading Facility ⇒ „MTF“)
- ⌘ organizovanie primárneho trhu ak emitent súčasne s vydávaním CP alebo iných finančným nástrojov žiada o ich prijatie na trh burzy

Predmet činnosti...(2)

- ⌘ zabezpečovanie súvisiacich činností (vrátane zabezpečovania zúčtovania a vyrovnania burzových obchodov a obchodov uzatvorených na MTF v súčinnosti s centrálnym depozitárom)
- ⌘ iné činnosti ⇒ len ak súvisia s hlavnými činnosťami, neohrozujú plnenie hlavných činností a so súhlasom NBS

Burzové pravidlá...(1)

- ⌘ upravujú postup pri organizovaní dopytu a ponuky cenných papierov a iných finančných nástrojov a podmienky obchodovania na burze
- ⌘ záväzné pre burzu, členov burzy, emitentov cenných papierov prijatých na trhy burzy a NBS
- ⌘ burzové pravidlá a ich zmeny schvaľuje NBS

Burzové pravidlá...(2)

- ⌘ Pravidlá pre členstvo
- ⌘ Pravidlá inšpekcie
- ⌘ Pravidlá pre prijatie cenných papierov na trhy burzy
- ⌘ Pravidlá obchodovania
- ⌘ Pravidlá účasti burzy a jej členov na zabezpečení zúčtovania a vyrovnania burzových obchodov
- ⌘ Pravidlá garančného fondu

Pravidlá MTF

BURZA CENNÝCH PAPIEROV
Členstvo

Oprávnenie obchodovať na burze

- ⌘ člen burzy ⇒ obchodník s cennými papiermi, banka, správcovská spoločnosť, zahraničný obchodník s cennými papiermi, zahraničná banka, zahraničná správcovská spoločnosť ⇒ ak spĺňajú podmienky uvedené v Burzových pravidlách a burza im členstvo udelí
- ⌘ Národná banka Slovenska

Typy členstva

- ⌘ **riadne** ⇒ bez časového obmedzenia; riadny člen môže obsadzovať burzové výbory svojimi zástupcami, byť tvorcom trhu pre vybrané druhy emisií, môže uvádzať nové emisie na trhy burzy
- ⌘ **dočasné** ⇒ max. na dobu 12 mesiacov, len jedenkrát, nie banka ani zahraničná banka

Zmena členstva

- ⌘ **odstúpenie členstva** ⇒ odstúpenie členstva inej právnickej osobe (odstúpiť možno len riadne členstvo)
- ⌘ **transformácia členstva** ⇒ premena dočasného členstva na riadne, najskôr po uplynutí 6 mesiacov od nadobudnutia účinnosti dočasného členstva

Podmienečné obchodovanie

- ⌘ pre CP prijaté na obchodovanie pred ich vydaním (t.j. pred ich pripísaním na účet majiteľa, klientsky účet alebo držiteľský účet v centrálnom depozitári
- ⌘ vyrovnanie obchodov uzatvorených v podmienečnom obchodovaní ⇒ najskôr v deň začatia riadneho obchodovania s CP na burze
- ⌘ ak nedôjde k začatiu riadneho obchodovania s CP v lehote určenej burzou, obchody uzavreté v podmienečnom obchodovaní sa stanú neplatnými

BURZA CENNÝCH PAPIEROV
Obchodovanie

Burzové obchody

Burzový obchod ⇒ kúpa a predaj cenných papierov a iných finančných nástrojov na burze

Účastníci burzového obchodu:
členovia burzy

Predmet burzového obchodu

- ⌘ akcie spoločností z prvej vlny kupónovej privatizácie
- ⌘ akcie ďalších spoločností
- ⌘ podielové listy
- ⌘ komunálne obligácie
- ⌘ podnikové dlhopisy
- ⌘ štátne dlhopisy
- ⌘ štátne pokladničné poukážky
- ⌘ hypotekárne záložné listy

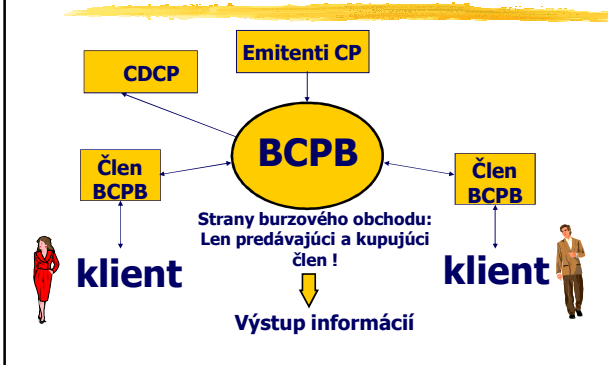
Postavenie člena

- ⌘ členovia uzatvárajú burzové obchody vždy svojim menom a na účet svoj alebo na účet tretej osoby (klienta)
- ⌘ člen musí mať burzového makléra, ktorý je splnomocnený uskutočňovať všetky príkazy klientov
- ⌘ pri obchodovaní majú všetci členovia rovnaké práva a povinnosti
- ⌘ pri obchodovaní musia byť všetkým dostupné v rovnakom čase rovnaké informácie potrebné pre obchodovanie

Postavenie klienta

- ⌘ Klient nie je stranou burzového obchodu a nie je v záväzkovom vzťahu ani s burzou ani s protistranou v obchode, ale iba s obstarávateľom podľa komisionárskej, resp. inej zmluvy.
- ⌘ Dodanie CP na majetkový účet klienta v rámci vyrovnania obchodu zabezpečí burza.
- ⌘ Platbu ceny obchodu a poplatkov burze a CDCP vykoná člen.

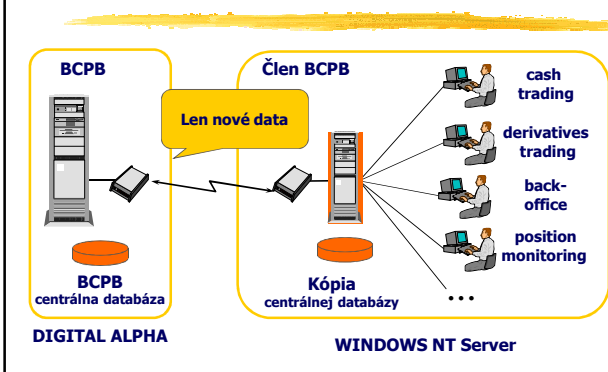
Prístup klienta na BCPB

Obchodný systém BCPB

- ⌘ SPOTOS - elektronický obchodný systém ako súčasť elektronického burzového systému EBOS
- ⌘ obchodný systém bol vytvorený špeciálne pre potreby BCPB
- ⌘ systém má vytvorené väzby na okolité subjekty kapitálového trhu
- ⌘ procesy obchodovania bežia na burze (SPOTOS) a u člena (EBOS II) - spojenie zabezpečujú komunikačné programy
- ⌘ multimenový systém

Architektúra obchodného systému

Typy burzových obchodov

Kurzotvorné obchody

- ⌘ modul aukčného obchodovania (MAO)
- ⌘ modul kontinuálneho obchodovania (MKO)
- ⌘ modul tvorcov trhu (MTT)

Priame obchody

Repo obchody

Možnosť realizácie ponuky na prevzatie – VP-obchody

Kurzotvorný obchod

- ⌘ k uzavretiu kurzotvorného obchodu v obchodnom systéme dochádza medzi objednávkou na kúpu a objednávkou na predaj
- ⌘ proces uzatvárania obchodu sa nazýva párovanie
- ⌘ cena, pri ktorej sa uskutoční spárovanie, je cena kurzotvorného obchodu
- ⌘ predávajúci a kupujúci sa navzájom nepoznajú (výnimka MTT)

Párovanie objednávok

- ⌘ modul aukčného obchodovania
- ⌘ modul kontinuálneho obchodovania
- ⌘ modul obchodovania s tvorcami trhu
- ⌘ modul blokového obchodovania

Modul aukčného obchodovania

- ⌘ tzv. fixing
- ⌘ pre každú emisiu CP ktorá bola predmetom aspoň jednej ponuky, je podľa algoritmu vypočítaná jedna aukčná cena, pri ktorej sú uzavreté všetky obchody
- ⌘ aukčná cena má hodnotu, ktorá zabezpečí maximálne množstvo zobchodovaných CP
- ⌘ párovanie prebieha automaticky, v závislosti od aukčnej ceny
- ⌘ dôležitý pre tvorbu cenového pásma

Modul kontinuálneho obchodovania

- ⌘ prijaté objednávky sú spracovávané priebežne
- ⌘ párovanie prebieha automaticky, v závislosti od ceny objednávky ($K \geq P$, alebo $P \leq K$)
- ⌘ prednosť má objednávka s lepšou cenou
- ⌘ pri rovnakej cene má prednosť tá, ktorá bola do systému SPOTOSu zadaná skôr

Modul tvorcov trhu

- ⌘ prijaté objednávky sú spracovávané priebežne tak ako pri module kontinuálneho obchodovania
- ⌘ objednávky na kúpu a predaj sa zadávajú v jednom príkaze
- ⌘ objednávky sú zadávané v lotoch

Aktuálny počet emisií v MTT

- ⌘ 2 emisie akcií
- ⌘ 11 emisií dlhopisov (11 ŠD)

Priame obchody

- ⌘ cena a objem sú vopred stanovené dohodou
- ⌘ predávajúci a kupujúci sa navzájom poznajú
- ⌘ burza ich len registruje a zasiela na vyrovnanie
- ⌘ nevzťahujú sa záruky garančného fondu burzy

Repo obchody

- ⌘ požičanie cenných papierov za peňažnú hotovosť na určité obdobie
- ⌘ jeden repo obchod pozostáva v reále z transakcie a spätnej transakcie
- ⌘ minimálny objem repo obchodu 3.320,-EUR
- ⌘ ukončenie repo obchodu do 1 roka
- ⌘ rôzne spôsoby ukončenia repo obchodu – uzavretie, rozpad, čiastočný rozpad

Kurz CP (1)

- ⌘ Dôležitý pre oceňovanie.
- ⌘ Kurz = cena 1 kusu CP emisie pre časový úsek špecifikovaný pri stanovení a zverejnení kurzu na základe cien všetkých platných kurzotvorných obchodov uzavretých počas tohto časového úseku (zvyčajne jeden burzový deň, kalendárny týždeň, kalendárny mesiac a pod.)
- ⌘ Cena blokového obchodu, priameho obchodu, repo obchodu a VP-obchodu nie je kurzom.

Kurz CP (2)

- ⌘ Proti vyhláseným kurzom CP možno podať námietku do troch dní odo dňa nasledujúceho po ich zverejnení. O námietke rozhodne s konečnou platnosťou burza do 3 dní od jej doručenia. Ak burza v uvedenej lehote nerozhodne, platí, že námietku prijíma.
- ⌘ V prípade, ak burza rozhodne o prijatí námietky, bezodkladne vykoná opravu príslušných kurzov CP a túto skutočnosť zverejní.

Typy kurzov

- ⌘ **Priemerný kurz** = vážený aritmetický priemer cien za daný časový úsek, alebo stred najlepšej záverečnej kotácie (MTT)
- ⌘ **Minimálny kurz** = najnižšia cena za daný časový úsek
- ⌘ **Maximálny kurz** = najvyššia cena za daný časový úsek
- ⌘ **Záverečný kurz** = cena posledného kurzotvorného obchodu za daný časový úsek
- ⌘ **Posledný kurz** = posledný záverečný kurz, ktorý bol pre daný CP určený

Burzový deň

- ⌘ Burzový deň je pracovný deň, v ktorom môžu členovia uzatvárať obchody v obchodnom systéme.
- ⌘ Pracovné dni, ktoré nebudú burzovými dňami, určuje burza a oznámi ich účastníkom trhu najmenej päť pracovných dní vopred.

Fázy burzového dňa

- ⌘ 8:00 - 10:30 - inicializácia SPOTOSu, príprava - zadávanie objednávok a príkazov, preberanie výsledkov
- ⌘ 10:30 - 11:00 - aukčné obchodovanie
- ⌘ 11:00 - 14:00 - kontinuálne a blokové obchodovanie, obchodovanie s tvorcami trhu
- ⌘ 14:10 - 15:10 - denná uzávierka obchodovania
- ⌘ 15:10 - 16:30 - preberanie výsledkov, distribúcia informácií o obchodovaní, archivácia

BURZA CENNÝCH PAPIEROV
Zúčtovanie a vyrovnanie

Možnosti vyrovnania podľa typu obchodov

Kurzotvorné obchody

povinné majetkové aj finančné vyrovnanie, na báze DvP („delivery vs payment“)

Priame a repo obchody

povinné je len majetkové vyrovnanie, finančné voliteľne podľa príkazu členov v systéme, t.j.

- ⌘ DvP alebo
- ⌘ FoP („free of payment“)

Termín vyrovnania

T = deň uzatvorenia obchodu
SD = deň vyrovnania (settlement day)
finančný záväzok aj pohľadávka sú splatné v SD

Kurzotvorné obchody

SD = T+3 ... pevne stanovený pravidlami

Priame a repo obchody

SD je určený v príkaze členov v obchodnom systéme

⌘ DvP obchody: SD = T+0 ... T+15

⌘ FoP obchody: SD = T+0 ... T+15

Spôsoby zúčtovania - použitie

Kurzotvorné obchody

základná metóda = netting

Priame a repo obchody

⌘ DvP: základná metóda pre SD=T+3 obchody je netting, pre ostatné SD možno obchod zaradiť do nettingu na základe žiadosti člena (rovnako aj vyradiť z nettingu)

⌘ FoP: základná metóda pre všetky SD = gross

Garančný fond

- ⌘ Použitie v prípade **nedostatku finančných prostriedkov** člena pri vyrovaní obchodov.
- ⌘ Kryje len riziko nedodania cash vyplývajúce z **kurzotvorných obchodov**.
- ⌘ Pravidelné dopĺňanie prostriedkov: **fixná a variabilná** časť.
- ⌘ 6638,78- EUR + % objemu za predchádzajúci mesiac

BURZA CENNÝCH PAPIEROV
Zverejňovanie informácií

Informácie

Informácie o obchodovaní

- ☞ kurzy, objemy a iné – KURZOVÝ LÍSTOK a jeho dodatky
- ☞ informácie o aktuálnych ponukách na prevzatie
- ☞ indikátory (indexy, indikatívna cena dlhopisov)
- ☞ kotácie tvorcov trhu

Informácie o emitentoch:

- ☞ finančné správy (ročná a polročná správa, predbežné vyhlásenie, VS)
- ☞ priebežné informácie s vplyvom na obchodovanie (VZ, dividendy, iné dôležité zmeny v spoločnosti, ...)

BURZA CENNÝCH PAPIEROV
Kurzové lístky
